

TIJD is de leidraad voor werkjaar 2025. Niet om ons te richten op historische of utopische architectuur, maar om te kijken naar praktijken die tijd als actor in hun ontwerpproces gebruiken. Dit kan op vele manieren. We willen kijken en luisteren naar praktijken die ontwerpen als een evolutief proces zien en naar projecten die nooit 'af' genoemd kunnen worden, naar ontwerpers die hun werk zien als één laag of moment in het langere en doorlopende leven van een gebouw of stad en naar denkers die beseffen dat tijd de dimensie is die wij niet sturen, maar die wel allesbepalend is.



WERKJAAR 2025
TIJD

00:01
00:02
00:03
00:04
00:05
00:06
00:07
00:08
00:09
00:10
00:11
00:12
00:13
00:14
00:15
00:16
00:16
00:17
00:18
00:19
00:20
00:21
00:22
00:23
00:24
00:25
00:26
00:27
00:28
00:29
00:30
00:31
00:32
00:33
00:34
00:35
00:36
00:37
00:38
00:39
00:40
00:41
00:42
00:43
00:44
00:45
00:46
00:47
00:48
00:49
00:50
00:51
00:52
00:53
00:54
00:55
00:56
00:57
00:58
00:59
00:60

01
02
03
04
05
06
07
08
09
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52

01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

TIJD

Sinds mensenheugenis heeft 'tijd' ons begeesterd en geïntrigeerd. Tijd als cyclus, tijd als duur, tijd als ogenblik, tijd als bewegingsruimte, tijd als traditie, tijd als utopie, tijd als iets goddelijks, tijd als objectief meetinstrument, tijd als filosofisch concept. Tijd is ook de vierde dimensie in de ruimte waarin we ons bewegen, een dimensie die wij niet kunnen beheersen, maar die toch allebepalend is. Hoe krijgen we er vat op?

We tekenen een cirkel en een lijn. Een schema voor twee visies op tijd: als een cyclus van ontstaan en vergaan of als een immer voorwaartse beweging, vooruitgang. Het schema is een versimpeling, maar toont hoe een tijdsopvatting mee bepaalt hoe we bouwen en kijken; kiezen we een materiaal dat past in een circulaire economie, of juist de nieuwste technologische composiet? Ook hoe we kijken naar auteurschap, erfgoed, milieu of kwaliteit hangt samen met onze opvatting van tijd. Is traditie bijvoorbeeld vooral een levend vakmanschap, of een museumstuk dat ons herinnert aan ons verleden?

We beheersen de tijd misschien niet zoals we materie en ruimte kunnen beheersen, maar we geven ze wel vorm door de betekenis die we eraan geven. Bovendien hebben we absoluut niet meer alle tijd. Vandaag dringt het besef meer en meer door dat de tijd om een klimaatcatastrofe door menselijk toedoen te voorkomen (bijn?) om is. Het hele bouwgebeuren dient grondig te worden herdacht.

Daarom gaan we dit jaar op zoek naar ontwerpers die tijd bewust als actor meenemen in hun ontwerpproces. Dit kan op veel manieren. We kijken en luisteren naar praktijken die ontwerpen in een evolutief proces, naar ontwerpers die hun werk zien als één laag of moment in het langere en doorlopende leven van een materiaal, gebouw of stad en naar denkers die beseffen dat de tijd telt.

We nemen dit jaar de tijd om naar tijd te kijken.

01 LEZING | TIJD DO 30.01

IT'S ABOUT TIME Architectuur in tijden van klimaatverandering VÉRONIQUE PATTEEUW

De publicatie *It's About Time* laat zien dat tijd een cruciaal maar over het hoofd gezien aspect is bij het ontwerpen van duurzame toekomst. Het boek slaat een brug tussen verleden, heden en toekomst en presenteert historische en hedendaagse projecten, met 45 sleutelmomenten in de geschiedenis van milieubewustzijn. De boodschap is bijzonder urgent: het momentum om verandering te realiseren is aangebroken. Architectuur kan en moet in de komende transitie een belangrijke rol spelen.

"To think time is to imagine change."

Marvin Trachtenberg, Lezing 20/04/2021,
Building in Time: from Giottto to Alberti and Modern Oblivion.



© Marge Architecten



© Luc Roymans



© Studio Moto

02 LEZING | DOORGEVEN DO 20.02

UMBAU Over het doorgeven van ideeën binnen een architectuurdiscours

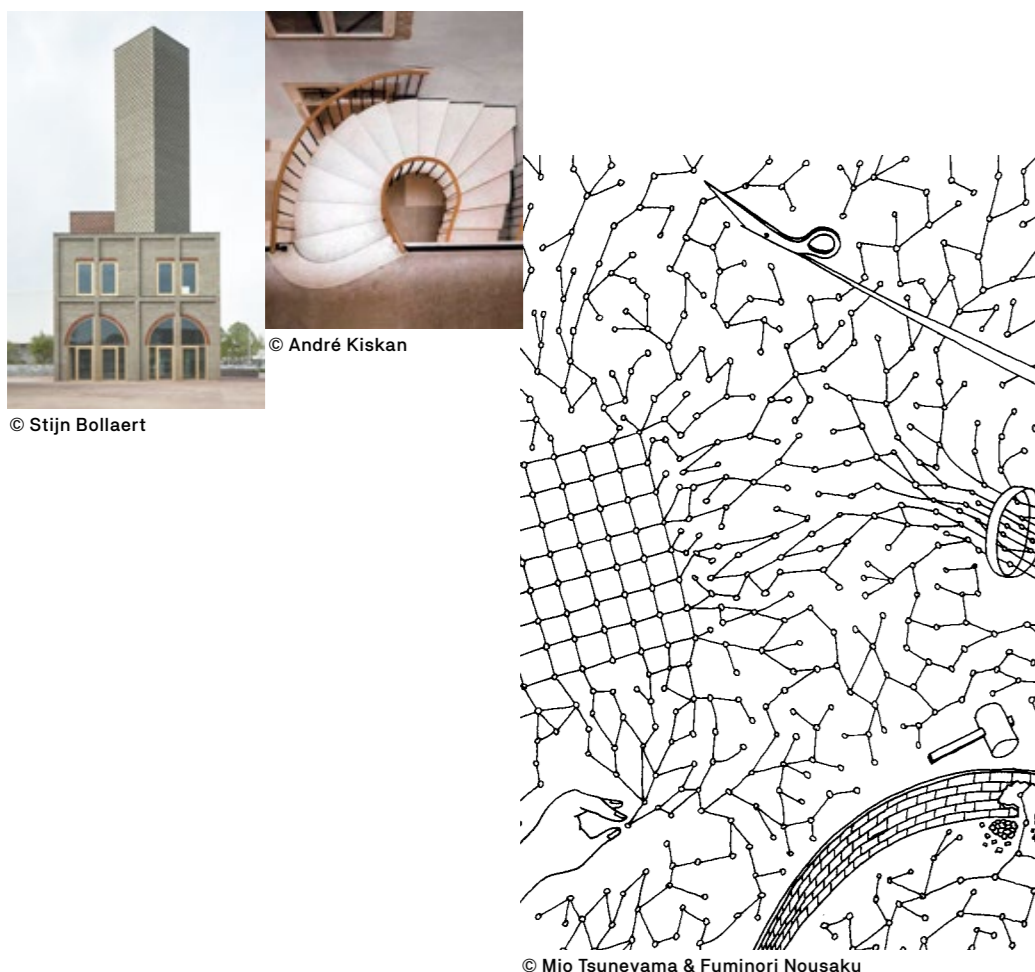
JOB FLORIS, MONADNOCK (NL) IN GESPREK MET HERMANN CZECH (AU)

Naar aanleiding van de architectuurreeis naar Wenen, nodigen we de Weense architect Hermann Czech uit, zelf sterk beïnvloed door Adolf Loos, Josef Frank en Konrad Wachsmann. Zijn werk is sterk bepaald door een voelbaar bewustzijn voor tijd en het verderwerken op de onderliggende orde van de context. Ook het werk van Monadnock focust op het doorgeven van ideeën binnen het architectuurdiscours.

Job Floris is een schrijvende architect. Hij reflecteert op de praktijken van anderen en produceert met het bureau Monadnock gebouwen met een voelbaar bewustzijn voor tijd en voor het doorgeven van ideeën binnen het architectuurdiscours. Hermann Czech is een Weense architect die – doorheen zijn lange loopbaan – van aanpassingen en verbouwingen van bestaande gebouwen zijn handelsmerk heeft gemaakt. De architecten zijn geestesverwanten en vertegenwoordigen verschillende generaties. Ze gaan met elkaar in gesprek over tijd, umbau en het doorgeven van inspiratie tussen generaties.

"Transforming an existing building is more interesting than building a new one – because, in essence, everything is transformation."

Hermann Czech, "Pluralism", a+u, No. 554 (Nov 2011), p112.



© Stijn Bollaert

© André Kiskán

© Mio Tsuneyama & Fuminori Nousaku

03 LEZING | ONAF MA 10.03

RADICALLY UNFINISHED A constant process of reworking, testing, re-evaluation and remaking

MIO TSUNEYAMA & FUMINORI NOUSAKU (JP)

De Japanse architecten Fuminori Nousaku en Mio Tsuneyama zien architectuur als een knooppunt in het netwerk van verval en regeneratie. Ze gebruiken hun eigen huis en werkplek als laboratorium om het vanuit ecologisch oogpunt experimenteel te verbouwen. Hun huis kreeg de naam "Holes in the House". Het duo boorde gaten in de bestaande vloerplaten om licht en warmte te laten circuleren. De met beton bedekte grond rondom het huis werd opengewerkt. Het huis functioneert zo op verschillende niveaus: als huis, als werkplek en als plaats waar ze, al lerend, hun praktijk in uitvoering brengen.

"What if we could create a kind of wild connection between our lives, evolving needs for space, and our house? Could we discover a new way of living? A new way of being at home? A new way of being in architecture? What would that look like and how do we make it a reality?"

Mio Tsuneyama, interview *Disegno Journal* #36, herfst 2023

04 WORKSHOP | TIJDELIJK DO 13.03

MOMENT Een studiedag op zoek naar de kracht van tijdelijkheid

VERLOREN BEKIJTING, BEBE BOOKS, BODIES OF KNOWLEDGE, CLUB DÉRIVE, VROOMM COLLECTIVE, LEON DANCE

Een studiedag op maat van de studenten van de diverse ontwerpleidingen uit Gent. We nemen deze dag praktijken onder de loep die tijdelijkheid actief inzetten. Ze gebruiken het vluchtige of het tijdelijke om bepaalde dynamieken op gang te trekken, te experimenteren of om een statement te maken. Samen met de studenten werken ze een dag lang om de kracht van tijdelijkheid om te zetten in een manifest, een ingreep, actie of presentatie. In de avond zwaaien we de deuren open en tonen alles in een instant-tentoonstelling die open is voor het publiek.

"Architecture is not about space but about time."

Vito Acconci, Vienna Design Week 2013



© Ricardo Flores, Courtesy of Flores | Prats



© Judith Casas, courtesy of Flores | Prats

08 LEZING | PALIMPSEST DO 12.06

DRAWING WITHOUT ERASING Palimpsest in het oeuvre van Flores | Prats (E)

RICARDO FLORES & EVA PRATS

Het Catalaanse duo Ricardo Flores & Eva Prats gebruiken het tekenen als fundamenteel element in hun ontwerp-proces. Ze brengen op die manier geschiedenis en betekenissen van een plek in kaart. In hun gebouwde projecten werken ze met respect naar hetgeen er al is door subtiele toevoegingen te doen die het al aanwezige versterkt. Ze noemen zichzelf architecten die "tekenen zonder uit te wissen". In hun idee kan ruimte gelezen worden in lagen, nieuw en oud. Het grootste wapenfeit van het duo in België is het Théâtre des Variétés in Brussel, waarvan de opening gepland staat in 2026.

"One of the biggest challenges of this project was finding a way to make the past participate in the future of the building. There were all these scars, all the remains of the lives that had been staying there for decades."

Roberto Flores, Flores | Prats, interview Dezeen 2018



The Blue Marble is een beroemde foto van de aarde genomen op 7 december 1972, genomen door de bemanning van het Apollo 17-ruimteschip op weg naar de maan op een afstand van ongeveer 29.400 kilometer.
© NASA

09 REIS | TEMPO 20-21.06

TWEEDAAGSE TRIP NAAR LUIK Charles Vandenhove voorbij

De allereerste architectuurreeis van Archipel in Wallonië ging naar Luik. Dat was in 1981. Het (post)modernisme was er volwassen geworden in het uitgebreide oeuvre van Charles Vandenhove en architecten zoals André Jacquain, Claude Strebelle, Jacques Gillet en Charles Dumont. Meer dan 40 jaar later keren we terug om de werken van toen te bekijken in een nieuw licht. Welke gebouwen bleven overeind? Hoe verhouden deze gebouwen zich tot onze hedendaagse perceptie? Welke kwaliteiten blijven overeind? En hoe relatieren nieuwe projecten zich tot het werk van toen? Een reis door de tijd en discours in en rondom Luik.

"De architectuurtaal kan je niet van de ene dag op de andere veranderen."

Charles Vandenhove

10 LEZING | ONBEGRENSD DO 29.09

ONBEGRENSD Studenten over eigen werk

Studenten uit de verschillende ontwerpdisciplines (architectuur, landschap, stedenbouw, interieur) die in Gent gedoceerd worden krijgen een podium om te spreken over eigen studentenwerk. De jongerenwerkingen van Archipel en Blikveld werken samen om een selectie te maken die de breedte en diepte van het veld toont en tegelijk nadruk legt op bepaalde attitudes en competenties eigen aan de verschillende disciplines. De studenten krijgen een podium buiten de muren van hun opleidingen, over de disciplines heen. Nog onbegrensd door een echte praktijk bieden hun ideeën, idealen en aanpak een verrassende blik op de benadering van ontwerp.

In samenwerking met Blikveld

"Onbegrensd is de snelheid der tijd."

Samica, Romains filosoof, staatsman en toneelschrijver,
S. v. Chr. - 65



© Timelab

13 LEZING | NU DO 20.11

BOUWEN IN HET NU Architectures at risk: de hedendaagse esthetiek van de reparatie-architectuur

In het boek 'make do with now', – waar een nieuwe generatie architecten in Japan worstelt met urgente problemen als een dalende, vergrijsde bevolking, een leeglopend platteland, wildgroei van leegstaande huizen, winstgedreven stedelijke ontwikkeling, een stagnerende economie en de wereldwijde klimaatcrisis – wordt gewag gemaakt van hergebruik, gemeenschapsleven en vooral een attitude van delen. Dit leidt tot een nieuwe esthetiek vanuit noodzaak, gemeenschapsvorming, creativiteit, vertrekende vanuit een bescheidenheid die ook kenmerkend is voor Timelab, waar wordt samengewerkt vanuit verschillen. De zichtbaarheid van het gebouw voor de ingreep van de architect, in de keuze van hergebruikte materialen die geleden hebben. De eerlijkheid over het niet vertrekken van het witte canvas. En de schoonheid van imperfecties. Het zijn kenmerken van een tijdsbewustzijn, 'make do' omdat het niet af is, niet klaar is, inzichtelijk is, uitnodigt. Actie, niet uit geldingsdrang of esthetische overweging, maar vanuit een noodzaak, met wat er is. En helemaal niet zwartgallig of gehaast, maar hoopvol en juist geplaatst.

In samenwerking met Timelab, Gent

"The reuse of materials is just as likely to be couched in a modern language of sustainability as the traditional Japanese attitude of mottainai [what a waste], hearing back to a paradigm of scarcity where frugality as not a moral choice, but simply common sense."

Yuma Shinohara (Make do with now), p. 23

11 LEZING | TRAAKHEID DO 23.10

TUINIEREN ALS ATTITUDE Over traagheid, stedelijk groen en een veranderend klimaat

WAGON LANDSCAPING (F) & KOLLEKTIF LANDSCAPE (B)

Het Parijse bureau Wagon Landscaping richt zich voornamelijk op kleine stedelijke "tuinen". Een reeks projecten richt zich op het openen van asfalt en onderzoekt de esthetiek die voortkomt uit een ethische positie om het materiaal op zijn plaats te laten. Ze bouwen de meeste van hun projecten zelf; het kantoor is ook goed uitgerust met schoppen, harken en schoffels.

In samenwerking met Laitladed, Kortrijk

De vragen die voortkomen uit deze positie zijn urgent. In hoeverre moeten we onze betrokkenheid bij landschap, programma, transformatie en onderhoud veranderen om negatieve milieueffecten te minimaliseren? Waar ligt de grens tussen grondstof-intensieve constructies en de doe-het-zelf-aanpak van hergebruik van Wagon? Kollektif is een ontwerp-bureau voor landschapsarchitectuur en stadsontwerp uit Gent, opgericht door Björn Bracke en Joke Vandé Maele. Hun projecten richten zich veelal op groene ruimtes in de stad. Ze werken aan plekken die de ervaring van de stad verzachten, en verbinding op vele niveaus (ook tussen planten) vooropstellen.

Wat leert de aanpak van "de tuinman" ons voor het idee van een 'project' binnen de landschapsarchitectuur?

"The gardener digs in another time, without past or future, beginning or end. A time that does not cleave the day with rush hours. Lunch breaks, the last bus home. As you walk in the garden you pass into this time – the moment of entering can never be remembered. Around you the landscape lies transfigured. Here is the Amen beyond the prayer."

Derek Jarman, *Modern Nature*, 1994, p.30.



© Jan De Wilde



© Yann Monel

06 FEEST MEI 2025

NEVELLEVEN Archipel viert feest: twaalf uur architectuur

SECUREERD DOOR MAARTEN LAMBRECHT EN PIETER DOSSCHE

We zijn jarig en dat vieren we! In 2025 bestaat Archipel 45 jaar en daarom heffen we twaalf uur lang het glas op architectuurcultuur in Gent. Het wordt een waar feest van de architectuur, gecureerd door Maarten Lambrechts en Pieter Dossche. De ruimte wordt gevuld met een tijdelijke en veranderlijke scenografie die speciaal is ontworpen voor die dag. Deze scenografie wordt gedurende de dag bezet door en met gasten, architecten, kunstenaars, muzikanten, een kok, een dj...die de plek zullen vullen met muziek, performance, eten, statements, toasts en feest.

"Less is a bore."

Robert Venturi

07 REIS | VIRTUOSITEIT 30.04-04.05

WENEN, WAAR HEDEN EN VERLEDEN SAMENKOMEN Vijfdaagse architectuurreis naar Wenen & Brno

Tegen de achtergrond van een rijke architectuurgeschiedenis, bouwt Wenen al meer dan honderd jaar aan een inclusieve en leefbare stad. Het idee dat wonen een basisrecht is, heeft Wenen wereldwijd in de top van de meest leefbare steden geplaatst. Namen als Hermann Czech, Josef Hoffmann en Adolf Loos zijn onlosmakelijk verbonden met de stad, die zowel op sociaal als architecturaal vlak een ontdekkingsstocht waard is.

"Architecture is the will of an epoch translated into space."

Ludwig Mies van der Rohe



Archipel vzw
Driemestral 33, 9000 Gent

Info@archipel.be
www.archipel.be

ARTISTIEK LEIDER
Bertie Sante

ZAKELIJK LEIDER
Paul Hendrickx

ARTISTIEK MEDEWERKER
Barthelemy
Lola Zahedi

SECRETARIAAT
Marlene Pollet
Zandstraat 32A, 9000 Brugge

VOORZITTER
Joost Vanke

GRAFISCH ONTWERP
Benoit Dierckx

VOLG
Joost Vanke

DATUM UITGAVE
05/2025

Vlaanderen
Verbonding wint

niko
illuminating ideas

voia

PORCELANOSA